

GROENER GRAS

Sportvelden zonder een druppel chemie

De Green Deal Sportvelden ambieert chemievrije sportvelden in 2020. Dat is vooral op de zandgrond noodzakelijk om de grondwatervoorraden te beschermen. In Brabant doen veel gemeenten mee. Maar elders koersen gemeenten en sportverenigingen aan op uitstel. 'Jammer', zegt koploper gemeente Laarbeek, 'want het kan prima zonder chemie'.

RENÉ DIDDE

Geroutineerd draait Gerwin te Velde zijn grondboor in het hoofdveld van sportpark De Hut in Aarle-Rixtel (gemeente Laarbeek). Ten overstaan van de wethouder, enkele gemeente-ambtenaren, bestuursleden van het sportpark en een sportveldenaanname pelt Te Velde de aarde onder het gras af. "Kijk, de grond blijft aan de wortels plakken, de wortels hebben haartjes en de bovenlaag is donker gekleurd, en ondanks de droogte redelijk vochtig", doceert Te Velde van Ecostyle Plant Professional, leverancier van onder meer organische meststoffen.

De spelers van voetbalvereniging ASV '33 in Aarle-Rixtel spelen en trainen op gras dat al sinds 2016 geen druppel aan onkruidbestrijdingsmiddelen heeft gezien. Ook het bemesten met kunstmestkorrels is taboe. Op het hoofdveld draait maairobot DORA zijn rondjes. "We maaien vaak en verticuteren er sleufjes in om het mos en onkruid weg te halen. Daardoor groeit het gras dichter en krijgt onkruid minder kans", zegt Jos Smeets van de gemeente Laarbeek. "En regelmatig maait een zogeheten Amazone het gras ultrakort en haalt onkruid als weegbree, paardenbloem en varkensgras weg. Als je elke keer die bloemen eraf hakt, raakt het onkruid gefrustreerd. Het is een uitputtingsslag die je kunt winnen", zegt Smeets monter. Vooral de puike conditie van de bodem, die wordt bemest met louter organische meststoffen, maakt het gras weerbaarder tegen onkruid en droogte. Maar het is niet overal perfect. "Op het trainingsveld dat erg intensief wordt gebruikt, zien we meer kale plekken waar de plek van het weggefreeste onkruid niet direct wordt opgevuld door gras", zegt Smeets. "De noppen van de spelers belemmeren de grasgroei."

De mechanische onkruidbestrijding en het verbeteren van de bodem kost wel meer geld, vooral aan onderhoudskosten. "Ervaringen bij andere gemeente wijzen uit dat het binnen enkele jaren niet langer meer geld

kost", voorspelt Peter Leendertse van het Centrum voor Landbouw en Milieu (CLM). Laarbeek behoort volgens hem tot de koplopers van chemievrije gemeentelijke sportvelden. Alle 21 sportvelden in de Oost-Brabantse fusiegemeente (Beek en Donk, Aarle-Rixtel, Lieshout en Mariahout) worden milieuvriendelijk behandeld tegen onkruid. De kleine gemeente heeft veel impact op de toestand van het grondwater. Waterbedrijf Brabant Water heeft op Laarbeeks grondgebied diepe putten voor de bereiding van drinkwater. Verderop onttrekt bierbrouwer Bavaria in Lieshout grondwater. Onder leiding van het Centrum voor Landbouw en Milieu (CLM) haken steeds meer gemeenten aan bij het project Schoon Water. Dat loopt al meer dan vijftien jaar, zegt projectleider Leendertse. "We zijn begonnen met boeren om hun gebruik van bestrijdingsmiddelen te beteugelen, maar burgers en gemeenten dragen ook flink bij aan de vervuiling. Bestrijdingsmiddelen als MCPA en fluroxypyr en hun afbraakproducten spoelen op een gegeven moment door de bodem naar het grondwater."

Green Deal

Al in 2015 sloot een bont gezelschap de Green Deal 'gebruik van gewasbeschermingsmiddelen op sportterreinen' af. Onder meer NOC*NSF, de Nederlandse Golfalliantie, Vereniging Sport en Gemeenten (VSG) en de Branchevereniging Sport en Cultuurtechniek (BSNC) beloofden te streven naar een beheer 'zonder of met minimale inzet van gewasbeschermingsmiddelen' in 2020. Op de verharde en onverharde ondergrond zijn bestrijdingsmiddelen al enkele jaren verboden, sportvelden worden tot nog toe uitgezonderd. Hoewel een vrijblijvende overeenkomst zonder enige sancties werpt de Green Deal wel zijn schaduw vooruit op verplichtende EU-wetgeving over dergelijke bestrijdingsmiddelengebruik.

Bij de Koninklijke Nederlandse Golf Federatie NGF noemt agronoom Niels Dokkuma, hoofd afdeling duurzaam beheer dan ook trots dat de 'overgrote meerderheid' van de circa 250, meest particuliere golfbanen in Nederland actief meewerkt aan de Green Deal. "De meeste zijn terughoudend met bemesten, terughoudend met beregenen en streven de nullijn na in het gebruik van herbiciden en fungiciden. Wij willen absoluut af van die middelen", zegt Dokkuma. "Wij pretenderen een gezonde sport te zijn en die middelen staan deze ambitie, zeker in de publieke perceptie in de weg."

Uitstel

Door de beste voorbeelden uit de alledaagse praktijk te delen, zegt Dokkuma dat de golfbaanbeheerders veel van elkaar leren. De golfsector financiert zelfs een leerstoel aan Wageningen Universiteit om alternatieven voor de onkruidbestrijding te ontwikkelen. Maar ondanks Dokkuma's lofzang, koerst de Green Deal aan op uitstel. "Het is nu al zeker dat we deadline van 2020 niet gaan halen", zegt Dokkuma. "Golfbanen zijn, anders dan voetbalvelden 365 dagen per jaar, vorstperiodes daargelaten, in gebruik. Het is ook een zaak van lange adem zoals bij elke natuurontwikkeling. We zien een echte en brede transitie die tijd kost." De stakeholders zijn met de ministeries in gesprek hoe de verlenging eruit moet zien.

Vereniging Sport en Gemeenten (VSG) wijst op de lange termijn waarop de transitie plaatsvindt. "Er zijn maar weinig alternatieven tegen paardenbloemen. Dan kan zo'n Amazone-machine wel helpen in Aarle-Rixtel, maar een sportveld in Boskoop is anders dan in Rolde in Drenthe en dat is weer anders dan de Brabantse zandgronden", zegt directeur André de Jeu. "We hebben

naast grasvelden ook te maken met kunstgrasvelden en gravelvelden zoals atletiek- en tennisbanen, en daar spelen weer andere problemen zoals de aanslag van algen." De Jeu is zich bewust van de zegeningen van het integrale management voor sportvelden waarbij de eigenschappen van de ondergrond bijdragen aan het voorkomen van onkruid. 'Maar dat is niet een kwestie van even omschiffelen, maar een zaak van jaren optimaliseren', aldus De Jeu.

Bij NOC*NSF is manager corporate affairs Erik Lenselink dezelfde mening toegedaan. "We proberen het bestrijdingsmiddelengebruik zoveel mogelijk terug te dringen maar tegen een exoot als de Japanse duizendknoop zul je moeten spuiten. Ik zeg op feestje vaak 'we willen geen brandnetels in het strafschoopgebied.'" NOC*NSF hanteert het Integrated Pestmanagement (IPM), waarbij structureel en langjarig wordt gekeken naar het bestrijdingsmiddelengebruik. "Sinds dit jaar ligt er het Sportakkoord, waarbij ook de directie Sport van het Ministerie van VWS zich actiever met de verantwoordelijkheid voor sportaccommodaties bemoeit. Wij vinden dat de Green Deal daarin een doorstart moet krijgen. Er is in het Sportakkoord bijvoorbeeld opgeroepen voor innovaties in het terreinonderhoud", aldus Lenselink. "Heel mooi dat er in Brabant goede resultaten worden geboekt. Die zullen ongetwijfeld worden overgenomen door andere sportclubs, daar waar de bodem het toelaat."

Koudwatervrees

Volgens Peter Leendertse vertonen veel belangenorganisaties van de sporters dezelfde koudwatervrees als de boeren. "Ze zeggen 'het kan niet', 'het is niet overal bevozen', 'het is te duur'. Jammer, want intussen bewijzen verschillende golfbanen dat door maatregelen als het doorzaaien met een divers grasmengsel waaronder Rood zwenkgras en Struisgras dat zich minder onkruid en schimmels ontwikkelen op de greens, zeker als ze beluchten en bezanden. Deze golfbanen blijken ook beter bestand tegen de droogte."

Staatssecretaris Stientje van Veldhoven (D66, Infrastructuur en Waterstaat) meldt dat ze niet met een uitstel akkoord gaat. Onkruidbestrijdingsmiddelen op sportvelden worden per 2020 verboden, zei ze begin juni in een Kamercommissie. 'Daarna is nog voor maximaal twee jaar een uitzondering mogelijk', stelt ze. Beheerders moeten dan wel met een plan komen voor verdere reductie en uitfasering van chemische bestrijding.